

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félre 6 frt., negyedévre 3 frt.
 Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethetnek: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautza szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyilttér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen napoként egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é. Félre 6 frt. o. é. Évnegyedre 3 „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

Az előfizetés minden hó 1 és 15-kétől megújítható.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

Hátszeg, jul. 28. 1873.

A hátszegi katolikus leányiskoláról sok szöveget hallottam, és most nagy örömmel szolgált, hogy történetesen éppen az iskola vizsgáján jelen lehettem, mely folyó hó 27-én tartott, és meggyőződésem azon eredményről, mely a várakozást fölmúlta. A tanítást magyar szellem lengi át; és az alkalmazott módszer az újabb kör követelményeinek egészben és részleteiben megfelel; különösen megleptek a beszéd- és értelemgyakorlatok melyeknek kezelése kitűnően mondható. Öröm volt látni, hogy a kis ártatlan leányok a feltett kérdésekre, mily pontossággal és határozottsággal feleltek! Mindnyájunk tetszését és tapsát méltán kiérdemelte a kis Vadas Jolán zongorajátéka a „Norma“-ból. A rajzok és női kézimunkák, melyek közszemlére voltak kitéve, meglepték a jelenlevő vendégeket.

A tanügy Hátszeg városában a leányiskola felállításával sokat nyert, és megérdemli, hogy a magas kormány ez iskola iránt 1868. óta tanúsított figyelmét soha meg ne vonja, mert itt az adott segély százszoros kamatot ad; és meg kell valani, hogy ez iskola nemcsak Hátszeg városának, de az egész vidéknek életszüksége, s azért az egyesek is, kik megtakarított filléreikből ez iskolát részeltetik, valóban a hazának hoznak áldozatot. Csak így lesz lehetséges a tanügynek új és üdvös lendületet adni.

E leányiskola szükségét jelenlegi kath. plébános és főesperes méltóságos György István ur mindjárt idejével belátta, és lángbuzgalma a majdnem lehetlent kivitte, és léteztetett annak könyöradományokból. Vajha minden iskola élén ily buzgó igazgató állna! ki a nevelés terén hatni és működni legelső és legfontosabb hivatásának ismeri.

A felmutatott eredményben minden esetre orozslán-része van Nemeckay Irma k. a., ki négy év óta ez iskolának lelkes és fáradhatlan tanító-nője.

A vizsga végeztével a kis leánykák közt a főesperes ur értékes jutalmakat osztott. A vizsga délutáni 2 órától hétig tartott és mindenki nyugodt kebel- és örömmel távozott az iskola helyiségéből.

A bécsi világkiállítás.

Mindjárt a mint a Práter főfasorától balra, a jocher híres Constatin-dombjával szemben, a főbejárásnál betérünk a közkiállítás helyére, jobbról-balról két tetszetős izlésben épült hosszú földszinti házat találunk. Balra a főigazgatóság irodái vannak elhelyezve, jobbra a posta, távirda és vámhivatalok. Itt adja föl az ember, vagy kaphatja ki levelét, ide gyülekezik számtalanszor a sok idegen, kinek a postával elég dolga szokott lenni. E két épület között zsinoregyszeresen vezet egy kettős nagy gónddal ápoltt fasor az iparpalota büszke főkapujához. Jobbra és balra e fasortól mindinkább távoluló szélességgel gyönyörű virággyakok, illatos gyep, művészi vízmedencék fehér hattyúkkal és fris ugrókutak teszik változatossá a látványt, és e díszítésekön túl jobbra-balra az ember tovább lát a zöldlombos ligetbe, mely a képnek oly kedves staffagea, s mely a bécsi kiállítást annyira fölébe helyezi a környezet szempontjából is minden eddigi versenytársa fölött. Még mielőtt az iparpalota egész hossza előtt elvonuló szabadon hagyott tért elérjük a lomb alól két épületet, mely részben helykeddik el előttünk jobbra és balra, veszünk ész-

re. A jobbra eső a császár-pavillon, a közkiállítás épületei közt mondhatnám a drágakő, mely belső berendezésének fénye, és külső architektúrájának díszé által egyaránt arra készteti a mellette elhaladó, hogy hosszabb ideig fordítsa tekintetét reá. Tudvalevőleg a bécsi nagyiparosok kedveskedtek e valóban értékes tartozkodási helylyel az uralkodónak s családjának, és a berendezésnek minél nagyobb pompával való elkészítése körül vetekedtek a nagy város első erői. Ez azon pavillon, hová királyunk szálni szokott, ha a közkiállítás megtekintésétől kimerülten, pihenni vágy, ez azon hely, honnét a fejedelmi pár, vagy szokszor csak a király maga szokta elkísérni fejedelmi vendégeit az iparpalotába, a hol az uralkodóház tagjai összejönnek stb. Atellenében ez épületnek ugyancsak részüt irányban az iparpalotához van a nemzetközi jury pavillonja. Ez az utóbbinál területre nézve valamivel nagyobb, de építészeti stylusa és belseje is sokkal egyszerűbb amannál. Itt fogják a közkiállítás bírálói végzavukat mondani a nagy világverseny befejezésével, s itt dolgoznak, üléseznek és vizsgálnak a nemzetközi jury tagjai. Mind a két épület előtt gyönyörű pázsit és szökőkút vidítja a szemet, és a szabad térség kellemes perspektívát nyújt az iparpalota óriási épületére.

A többi épületeket helyrajzi fekvésükre nézve lehet és szokás is négy részre osztani, olyanokra, melyek az iparpalota előtt (a déli bejárat tekintve a prater főfasorától), a között és a nagy gépcsnak között, gépcsnak háta mögött, s végre azokra, melyek mint egészen különálló csoport, a „Heustadt-Wasser“-en túl fekszenek a Práter sűrű ligetei közt elrejtődve, az ugynevezett „Praterfall“ számos parasztházaival.

Nézzük e négy csoportot rendre, a nélkül azonban, hogy az egyes épületeknél hosszabban tartózkodnánk, csak egy-két szóval jellemezvén a főbbeket.

Ha az „Elisabeth-avenuen“ innen, vagyis délre maradvá, utunkat folytatjuk a jury-pavillontól északra, vagyis a nagy iparpalota felé, ott találjuk balra a nagy liesingi sörcsnakot, a közkiállításnak nemcsak egyik legnagyobb éthelyiségét, hanem mellesleg megjegyzeve, legolcsóbbját is, mely e kiváló ritkasága tulajdonánál fogva rendszeren ebéd és vacsora idején tömve is van úgy, hogy nem egy látogató kénytelen tovább menni és más olcsó helyiséget fölkeresni, ha már az olcsóság mellett meg akar maradni, mi tudomásom szerint nem igen szokott sikerülni. A sörcsnak előtt szép veranda nyílik a kellemes kertre, mely előtte elterül, s mely a helyiséget még nem étközök számára is rendkívül vonzóvá teszi.

Ritkán van oly hő nap, melyen itt hiányoznék az árnyék. Balra innét látjuk szintén szép fekvésben a pilseni részvénytársaságét, csinos köralku termével, s izlelhetjük eléggé józan áron tartott ételeit s italait. Nagyságra nézve e helyiség egészen eltörpül az előbbihez képest. E két gastronomikus intézet közé esik jóval délibb távolban az Erzsébet-avenutól, dus növényzet és illatos fák között, egy harmadik, hönis s még sem hönis intézmény, a soi-disant „magyar“ csárda, melynek leírását unalmasnak tartom, mert hazai közönségünk minden vidéki lapból is sokkal korábban olvashatta. — De azt, hogy ez a magyar csárda mind belső berendezésénél fogva (márványasztalok!), mind a benne szolgáló személyzet, de még gazdájá sült német voltánál fogva is csak nagyon merész ráfogással nevezhető magyar csárdának, — bár előttem ezt is számtalankor mondták már — mégsem lehet eléggé ismételnem. Ime mi magunk szolgáltatunk okot nemzetünk s népéletünk fölreismerésére. Kiadjuk e közkiállításunk ethnográfiai szempontjából annyira fontos tárgyát idegen kézbe, mely természetesen nem érte az épület czélját, telerakja oly neveléses dolgokkal, melyekre magyar embernek okvetlenül el kell mosolyogni, ha az épületet csárdának nevezik. Mit szóljunk ezután az Augsburger nérike, a Stehlik és Löher urak ellen, ha magunk adunk okot arra, hogy az idegen népek ezrei, kik a közkiállításunk összesereglenek, hamisított meg sem ismerhető alakjában lássák népéletünk egyik legérdekesebb gyűhelyét, a csárdát. Valóban, a legkisebb nemzet is jobban őrizte itt eredetiségét, min mi azon a kiállításon, melyet az osztrák császár inangurált, ki egyszermind a magyar nemzet királyá-

Az erdélyi k. főkörmányszéki levéltár

közigazgatási és tudományi értéke.*)

I.

A „Századok“ idej február havi II. füzetében a 145—146-ik lapon a czimben érintett levéltárról az van írva: „A kilencz-tizedrészből haszontalan lomból álló erdélyi főkörmányszéki levéltár fölszállítására előirányzott 20 ezer forint... sajnos tájékozatlanság folytán megszavazta (a képviselőház,) az államlevéltár életbevételese ügyét ellenben... évekre előadta. Ez sárba dobott pénz, mert ha a roppant tömegű lomot csakugyan felhuzcolják, mit sem nyer a tudomány és közművelődés ügye vele, ha pedig előbb szakértők által (de ilyen Kolozsvárott egy kettő ha van) scartiroztatják, erre 5—6 ezer forint is elég s a többiből a Horvát Mihály által ajánlott szervezési költségeket lehetett volna fődözni.“

Ez épen oly igazságtalan mint minden alapot nélkülöző ítélet az erdélyi részekben közmegebotránkozást idézett elő, s oly általános lón a felette való boszankodás, hogy a jelzett füzet megjelenése után napokig ez volt az érdekelt körökben közbeszéd tárgya.

A vármegyékbeli és székekbeli bizottmányi tagok irtak hozzám s nógattak felszólalásra, mint a ki az ügyet ez idő szerint — állításuk szerint — legjobban ismerem. Kijelentettem, hogy e kötelesség és felelősség az ország képviselőin van, az én tisztom a levéltár gondviselése. Azután kérések káltak, hogy a bizottmányi gyűléseken e felfogás és irányzat ellen tiltakozzanak s a hírlapokban és kormánynál fölléjenek.

Azt válaszoltam, hogy mint hivatalnok ilyenmit nem tehetek, de ily actiót kezdni opportunusnak sem látom épen magyar részről. Csön-desedjenek el, ne vigyék ily tőrre a közpanaszt, hanem képviselőik által igyekezzenek a bajon segíteni, a veszélyesnek látszó irányt alkalmas uton és eszközökkel megakadályozni. Akkor a dolog elcsillapult.

Később ismét ostromolni kezdetek s én nyilatkozni jónak láttam, főleg azért, nehogy mások káros irányban vigyék a sajtó terére e kényes ügyet. Írtam tehát a fentebbi czim alatt a „Századok“-ba közlés végett egy tárgyilagossá cikket s felkötöttem Thaly Kálmán szerkesztő barátomnak, közlésre őt megkérve ama bizalmas nyilatkozattal, hogy töröljön belőle, csilagozza tetszése szerint, csak még egy feleletre aztán adjon becses közlönyében helyet. — Cikket megjelent ama sazközlöny májusi (vagy is idej V-ik) füzeté 357—361. lapjain. A szerkesztő ur kitörölt cikkekből jó darabnyi részt, tett reá hat megjegyzést, ugyanannyi csillag alatt, kérdő jeleivel kétségbe vonta hivatalos tudomásom alapuló tény-előadásaimat, interjectióval négy helyütt kívánta a kir. főkörmányszéki levéltára értékét leszállítani, melyeket én felelet nélkül nem hagyhatok, különösen két okból: 1) mert azok egyrésze hivatali hitem alatt tett dologelőadásomra vonatkoztak; 2) mert a más része oda látszott irányozva lenni, vagy ha nem, szükségképp azt eredményezte volna, hogy a közönség és bíráló, a tudós-világ a levéltárról ne nyerjen a valóságnak megfelelő képzetet és felvilágosítást.

*) Ezen a tudomány felkentje, és a közkormányzat igényeinek is kiváló, gyakorlati ismerője, tehát kétszerezsen szaktérftől tollból folyó cikkekre felhívjuk nemcsak t. olvasóink figyelmét, de mindazokét is, kik tapasztalatból tudják, hogy mily nagy az erd. országos levéltár becsé, mely e cikkekből oly kézzel-foghatolag fel van tüntetve, bebizonyítva Elvitázhatlan való igazság, hogy ezt nemcsak történelmi anyag-tárnak kell, hogy használja a nemzet, hanem közkormányzata gépezetében sem nélkülözheti. Budapestben akként lesz a berendezendő, hogy a tudomány terjesztés és kutatásnak ugyan forrásul szolgáljon, de a jó, az az alapos ismereten és ősz-jogalapon intézkedő közigazgatásnak is támpont jó legyen mindazon erdélyi viszonyokban, melyeknek gyökereit néha századokra visszamenve kell fölkeresnünk. E szempontból indulva ki, csak mosolyogni lehet az olyan kritikán, mely az erdélyi orsz. levéltár fontosságát azzal hitte kisebbíthetmi: okmányai miért nem régebbi keletiek; az újabbakra meg rá fogta, hogy csak töredékek lehetnek stb. stb. A jelen cikkemben tett fölfogás nemcsak megnyugtatta az aggodalomba ejtett közvéleményt, mely az erdélyi részek különböző vidékein már is a tudós ciklikó nézetei mellett nyilatkozott, hanem m. kormányunknak is mintegy alapot nyújt az e tárgyban teendő további intézkedésekre, berendezésre. Szerk.

Felküldött visszairasomat összsvissza jegyveze, tele írva azt és levelemet elleneszevétélekkél, azon nyilatkozattal juttatta vissza, hogy azt nem adhatja ki, részint azért, mivel az oly modorban van írva, hogy tudományos folyóiratba nem való, mert érzékenykedést, izgatást és fenyegetődzést tartalmaz erdemleges indokok helyett; részint pedig azért, mert juniusi füzeté immár szerkesztve, sőt legnagyobb részre kinyomva is van. Eszerint én álláspontom és nézetem szerint egy országész igazságos ügye s életérdeke védelmezésétől tisztelt barátom által egyezésünk ellenére elzárattam.

Hogy levelemet összevissza írva, szerföltött kiméltelen módon visszaküldötte, azt nem bánom; ez személyi bántalom, ezt elviselem. Hogy cikkemet nem közölte, azt is észlvelem, mert azt mondják: mindenki ur a maga hájlékában. De azt már nem tehetem, nem szabad tennem, önértetem megálázása, s az igazság és tények elferdítésébe való nyilvános bűnös belegegyezés nélkül, hogy meggyőződésem és adataim szerint Thaly Kálmán tisztelt barátom nem helyes értesüléseken alapuló állításaira és észrevételeire, ellenkező észrevételeimet meg ne tegyem s tévedéseit ki ne igazítsam azért, mert ez az ügynek nagy ártalmára lenne. Magam szenvedek, de az ügyet védeni köteles vagyok.

E czélből volt írva második cikkem; nem adatván ki az ott, a hol a vita kezdődött, kényszerítve voltam más tőrre és lapba vinni azt, s minthogy annak közönsége az előzményeket nem ismerte, az egész tárgyat fel kellett ölelnem, s új alakban adnom elé a végre: hogy második cikkemet megérttesse.

A midőn tehát az érdeklődőket szívesen kérem, hogy a Századok májusi füzetében megjelent első cikkemet átpillantani szíveskedjenek, az olyakra nézve, kik ama folyóiratot nem bírják, szükségvesnek látom a vitás pontokat itt némleg öszszevonva előadni.

En azt állítottam, hogy egy országos levéltár értékét nem egyoldalulag a tudomány és közművelődés ügye által ebből nyerhető haszon mennyisége adja meg. Ez csak egyik főérdek; de ezzel teljesen egyenlő sulyu a másik szintén főérdek a közigazgatás és az illető ország fejedelmének és honpolgárainak birtokjogi magánérdeke. A kettő egy testvér, párhuzamos méltatás illeli meg mindkettőt. Egyiket sem áldozhatni föl a másiknak, amaz nem mellőzhető ezért s megfordítva. Sőt nem átalom kimondani, hogy egy egyenesen közkormányzati czélra alkotott százados levéltárnál, minő az erdélyi kir. körmányszéki, épen a közigazgatási érdek az első és főbb, a tudományi és közművelődési a második.

Erre az ellenkező felfogásu irányu első jegyzésben ez mondatik: „Ez az 1848 utáni korra nézve még ma állhat; de az az előtti kor már tisztán a történelem levén, ott minden korábbi iromány megítélésénél csak is a tudomány szempontja a helyes criterion, nem a közigazgatásé, melynek szála a változott idők folytán már csak ritkán nyulnak vissza 1848 előttre. A birtok viszonyok öre pedig már ma a telekkönyv.“

Hogy az érdekelteket a kérdésben levő levéltár fontosságáról meggyőzzem, nyolcz pontban soroltam elő annak főbb tartalmát; az első helyre tett ugynevezett „Cista Diplomatica“ név alatt ismeretes részt, melynek adatai: az Erdély és uralkodó fejedelme között köölt államszerződésék, bekekötésék, Erdély nemzetei közötti szövetkezősek, országszervezési alaprendeletek, királyi patensek, eredeti törvényezikkek, országos alapok eredeti oklevelei stb., melyek 1690—1867-ig terjedtek.

Erre az a megjegyzés van zárjel között tévo: „Kár, hogy csak 1690-től kezdve!“

A második pont alatt elősoroltam Erdély országggyűléseinek, kormányzatának törvényhatóságai közgyűléseinek, — szinte kétszáz éves eredeti jegyzőkönyveit, az ugynevezett királyi könyveket, hódolati esküokmányokat, városok helyhatósági törvényei és kiváltságai nagy gyűjteményét, mindegyesületek alapszabályait, a kolosmonostori convent és k.-fejérvári káptalan levéltára transsumptomait, egy levéltárigazgatói publico-politikai betűrendben levő 25 kötetes nagy gyűjteményt gazdag s részletes személyi és dologi szintén 25 kötetes tárgymutatóival, végre a 12 kötetre menő „Collec-

Melléklet: A kolozsvári dohány- és szivar különlegességek árszabálya. Raktár Peille Istvánnal.

60 Historica" című nagybecsű gyűjteményt, melyek segítségével az erdélyi kormányzók levéltára igazgatója képes bárminő*) — az ország multjában gyökerező — kérdésben akárországgyűlésnek, akár a kormányzat kimerítő felvilágosítást és munkálalatot előterjesztetni, ha dologismerettel bir, igen rövid idő alatt.

Erre az ellenkező felfogással írt második jegyzés e kérdést intézi hozzám: „Melyik évtől kezdve? ez a főkérdés, és közülük erre nem felel; mi úgy tudjuk, hogy mindezek nagyon új iratok.”

A harmadik pont alatt érintetem az erdélyi koronajavakra, az úgynevezett „Pura Fiscalitásokra” vonatkozó ügyiratok szekrényét: Déva: Szamosújvár, Gyalu, Fogaras, Görgény, Zalathna, Vajda-Hunyad nevű uradalmak és más kisebb jószágok, úgy: Parajd, Maros Ujvár, Dézses, Kolos, Torda sőtanyák jogi természetű, rendeltetését s multját illető productionale forumi ügyiratokat.

Erre az idézett cikkből harmadik észrevétel így szól: „Az éveket közül ismét elhallgatja Mind ezen s több uradalmak régebbi irományai ugyanis más levéltárakban léteznek; mi a főkormányzói levéltárban van, mindaz nagyon új, és legtöbbszörre kezelési acta vagy másolat.”

Jakab Elek.

(Folyt. köv.)

Európa lakóinak önfentartási költségei.

— A „Tresor”-ból. —

(Folytatás)

Ruházatra Európában évenként 4000 millió frank értékű pamut-, 3276 millió frank értékű gyapjú-, 2403 millió frank értékű selyem- és 1988 millió frank értékű vászongyártmány fordítatik. Hogy mennyi bőr dolgoztatik fölállbeliekre, menyinyi nyul és egyéb szőr nemzetre, sajnos, még eddigélel nincs statisztikailag megállapítva. Ezen nyers anyagok értékét azonban 600 millió frankra és azoknak ruhákra, lábbeliekre, kalapokra és fehérneműkre stb. feldolgozási költségeit 800 millióra téve, 13067 millió frank értékű összes készítmény mutatkozik. Ebből levonandó lévén a kiviteli szövetek és gyártmányok értéke 300 millió frankkal, marad ruházatra (disz és fényűzési cikkek nélkül) 10,067 millió frank, vagyis 35.1 frank fejenként.

A legközelebbi fontos szükségletnek, a lakási igényeknek Európában — Törökországot és Romániát, melyekről nincsenek adataink, kivéve — 43.546,600 lakház felel meg. Ha a lakosságot kerek számban 283 millióra tesszük, csak 6.1 lakos esik egy házra. Ez azt bizonyítja, hogy Európában a házak nagy többsége igen kicsiny, egyszerű és primitív modorban kell, hogy építve legyen. Sajnos, hogy a statisztika ezen lakások építési és fenntartási költségeiről bennünket fel nem világosíthat. Megengedhető talán, egy ily 6.1 lakos számára épített háznak lőkeértékét átlag 2000

*) Ezt is kérdőjel által kétségbevonja az ellenészrevételek tisztelt írója.

TÁRCSA.

A dara-kenyér,

alkatrészei, készítés-módja, jelentősége az egészségre nézve és története.

Irtta Vogel H., fordította: Gámán Zsigmond.

Könnyű megvetni, érteni sokkal jobb. Claudius Mátvás.

II.

Lassankint a nevezetesebb fiziológusok is a korpának a lisztől elválasztása ellen nyilatkoztak. Eképp Liebig azt mondja: „A korpának a lisztől elválasztása fényűzés s a táplálkozás czéljára inkább káros, mint hasznos.” Klencke pedig (Hauslexicon der Gesundheitslehre 1865. 182. l.) így szól: „A kenyér valódi s sajátlagos tápereje a korpátartalomban van. Ezt a nép a szakértők többszöri állításai dacára sem akarja átlátni.”

E mellett nem kell feledni, hogy a lisztben annál több finom köpor van a malomkövekről, minél finomabb a liszt. Továbbá a finom lisztet könnyebb idegen anyagok közé keverésével meghamisítani, mint a darát, mert ez utóbbiban könnyebb felismerni, az idegen keveréket mint a finom lisztben, ez okból a finom őrlet meghamisítása nem is oly ritka.

A kenyérkészítés mai módjánál a tápanyag elvesztésének másik oka a kenyér savanyításában és kelesztésében van. Eltekintve attól, hogy a házi sütésnél, a hol ez ritkábban történik, a kovász egyik süttéstől a másikig nemcsak szerfelett elsavanyodik, de gyakran meg is rothad, a savanyítás, valamint az élesztővel keletés a gabona keményítő lisztjéből képződő keményítő cukrot nagy részben átváltoztatja szénásvá és szeszszé, s ennek egy része megint ecetsavvá válik, a mely anyagok, az ecetsav egy részének kivételével a sütökemence melegeben elpárolognak, a mi épen a kenyér felpuffadását okozza. Liebig szerint a kelesztés által okozott e veszteség a kenyér tömegének 4%-kát teszi; a mi gazdasági szempontból roppant nagy veszteség, ha tekintetbe vesszük általában a kenyérfogyasztást.

A nemzetgazdákon kívül az orvosok is

frankban állapítani meg; mely esetben Európa összes lakházainak lőkeértéke 87,093 millió frankra menne, és a 4% kamatok az 1% törlesztési és biztosítási költségekkel együtt 43546 milliót vennének igénybe évenként, vagyis fejenként 16 frankot. A felszerelvények értéke (lakás és konyha butorzatok) a lakás tőke értékének legálább is felét teszi ki. E lőket azonban sokkal sebesebben kell amortizálni. E szerint egy 43,546 millió franknyi tőket lehetne feltételezni, mely 4%-kal kamatoztatik és 4%-al törlesztetik. Az évenkénti kiadás 3483,68 milliót, vagyis 12.7 frankot tesz fejenként.

Megközelítő becslések szerint tüzelés és világításra évenként 4000 millió frank, vagyis fejenként 14 frank szükségeltetik.

A különféle szerszámok és eszközök lőkeértéke 20,000 millió frankra tehető, melynek 5% os kamatai és 5%-os törlesztése, évenként 2000 millió, vagyis fejenként 7 franknyi kiadást okoznak, — A közhatóságok, az állam által teljesített igazságszolgáltatás, a közoktatás és vallás ápolása, adókból, járulékból és díjakból, stb. évenként 10,034 millió frank összes kiadást igényelnek, vagyis fejenként 35 frankot.

Végre a kényelem, a test fenntartása és kápihentetése, valamint a mulatságok által okozott kiadásokat is számításba kell hoznunk. — A kényelemnek, különösen a szolgáltatásnak, lovak, hintók, sok különös butorzat és eszköz felel meg. — A test fenntartására az egészséget ápoló eszközök, mint: fürdők, nyári lakások, orvosi segély, betegápolás és orvosság vételek igénybe; a test kápihentetésére utazások tételnek; színházak látogatásának stb. A nemesobb mulatságnak olvasmányok, zene, szép művészet, műkedvelői munkálatok, társaságok, táncvigalmak, stb. állnak rendelkezésére, míg a lélekenk tulajdonképeni vidámsága a házasság, a társalgási és erkölcsi élet örömei, és egy biztos és független állásnak elérése által idéztetik elő. — Közönségesebb élvezeteket nyújtanak a narkotika szerencsejátékok, vadászat, húság, piperevágás, nagyraívágás, büszkeség stb. Mi az életnek különösen ezen költség rovatát tekintjük meg közelebből, mert az többször egészen mellőztetik. Nehány példa meg fogja mutatni, hogy a mulatságokra szánt kiadások sem igénytelenek.

Európában 1480 színház, ezek közül azonban csak 298 állandó társulatokkal nyújtja egy szebb, habár csak képzel világnak élvezetét; — körülbelül 10 ezer könyvkereskedés és 7676 új-ság gondoskodik lelki táplálék és szórakozásról; 5180 gyógyforrás nyitja meg vendéglátó terméit a betegeknek vagy a változatosság kedvelőinek. Ehhez csatlakozik még 541 tengeri fürdő és 124 hideg vízgógyintézet, a különös izlés részére. Ezenkívül 500-nál több városi mulató erdő, 246 fürveszi és 40 állatkert, valamint 3 aquarium szolgál kedves mulató helyül. — Hogy a vadászat sem jelentéktelen mulatság, bizonyítja azon körülmény, hogy egyedül vadászati jegyekért Franciaországban évenként 4.500.000, Nagy-Britániában 1 mil. 800.000 frankot fizetnek a kormányzatnak. — A lottó azon 11 államban melyekben még fennáll évenként 134.370.000 frankot nyel el, mely ösz-

sok kifogást tettek a kenyér-készítés szokott módja ellen. Természetesen legelőbb Angliában és Amerikában szó-laltak fel ez ellen, a hol a finom fehér kenyér készítését legmesszebb vitték. Angliában már ezélt 400 évvel Tryon Tamás elítélte a szitált lisztből készült kenyeret, mint olyat, a mely nehezen emészthető és dugulást okoz. Északamerikában Graham Silvester és Alcott mutattak először arra, hogy a keleti államokban, a hol általában a legfinomabb lisztet használják, az emberek a legrosszabb fogakkal bírnak, rozsmelésésben és szorulásokban szenvednek, a míg a kevésbbé mivel nyugati államokban, a hol többnyire még durva, szitálatlan lisztből készült kenyeret esznek, e bajok ritkábban fordulnak elő. Részletesebb nyomozások után kitűnt, hogy épen a farina vagy másképp cellulára, az eddigi nézetekkel ellentételesen szerfelett szükség van, hogy a gyomor a kenyeret tökéletesen és könnyen megemészsze és szorulást ne okozzon, bárha e részeket a vér nem is veszi magába. A fa-rost pedig a kiszitálásnál csaknem egészen a korpában marad, mert a finom lisztben alig van 2—3%, a míg az egész buzamagban vagy daralisztben 7%-kot tesz.

A nevezett férfiak javaslata egyelőre elhangzott ugyan a nagy tömeg közönyössége mellett, de figyelembe kelle venni a drágaságok idején, a mikor a szokásos kenyérkészítést gazdasági szempontból hibásnak nyilvánította a tudomány. Haam a helyesebb készítési módra nézve eleintén a nézetek sok felé ágaztak. A míg némelyek a korpát csak keverékül akarták venni a liszthez, s a savanyítást, illetőleg keletést az által akarták pótolni, hogy a lisztet szénásvav vizzel gyúrták fel, mások, mint Liebig és Rumfort azt tanácsolták, hogy a finom lisztbe keverjenek megfelelő mennyiségű korpát s a keletést eszközöljék az által, hogy a tésztahoz vegyítsenek vegytani szereket, mint: szikát, sósavat, villósavas mészet magnesiával, kettősszénásvav nátront vagy chlorkalit, a melyekből a szénásvav kifejlődik. Megint mások, mint az említett amerikai fiziológus Graham tanácslák, hogy a gabonát csak meg kell őrlni, s a daralisztet egyszerűen vizzel meggyurva kisütni. A tésztaának szénásvav vizzel kezelése mindjárt kezdetben gyakorlatiatlannak mutatkozott, mert nagy nehézséggel és kevés eredménnyel járt.

szegnek csak 2/5 része szívároig ismét a lakosság-hoz. — A puszkapor is 31.420.000 frankba kerül évenként és ezen kiadásnak legalább is fele a mulatságra van szánya.

Az érzékbőditő szereknek legnagyobb kiadási összege bizonyára a dohányt illeti. — Európának egyedül azon államaiban, melyekben a monopolium áll fenn, dohányért 553 millió frankot fizet a lakosság. — Ellenben a szegények támogatása, mely az előbbinél bizonyára nemesobb élvezet, Európának 15 államaiban 182 millió lakossal a fentebbi összegnek felét sem éri el, t. i. csak 260 millió frankot tesz.

Nem sok tehát, ha ezen rovat kiadásait 5000 millió frankra, vagyis fejenként 17.6 frankra tesszük.

Az összes kiadások tehát a következő rovatokból állanak:

	Összesen millió frank	Fejenként frank
Táplálék	36,475	128.8
Ruházat	10,067	35.1
Lakás	4,354.6	16
Butorzat	3,483.6	12.7
Tüzelés világítás	4000	14
Szerszámok eszközök	2000	7
Közbiztonság	10,034	35
Szórakozás, mulatság	5000	17.6
Összesen	74,414.2	266.2

75 milliárd frankba kerül tehát évenként Európa lakóinak önfentartása. — Ez összeg roppant nagy és mégis felfoghatónak tetszik előttünk, ha áttekintjük az egyes tényezőket, melyeknek együtt kell működnie, hogy évenként ily értékű javakat teremthessenek elő.

Egyedül az élelmi szerek természetének 30 millió földbirtok van szentelve, 679.493,000 hektare területtel (1 hektare = 1.74 hold). Ezen birtokok értéke legkevesebb 300,000 mil. frank, mert már Franciaország, Nagy-Britannia, Olaszország, Ausztria, Porosz és Bajorország, Hollandia, Belgium, Baden, Hessen-Darmstadt, Nassau és Norvégia földterületének értéke 239.354 millió frankot tesz. Ehhez járul még 32.950,000 ló, 3.892,800 szarvas és öszvér, 104.706,500 szarvasmarha, 213.192,000 juh, 19.772,000 kecske, 56 millió 112,000 sertés, összesen 33,696 millió frank értékkel.

Miután a gazdasági eszközök átlag 2—3%-kát képviselik a birtok értékének, ezek értéke 7500 millió frankra tehető. A mezei gazdaság tehát 341,196 millió franknyi tőkével dolgozik, melynek egyedül 4%-os kamatai 13,654 millió frankot igényelnek.

Ha még hozzászámítjuk a mezei gazdasági segélyzők munkadíjait, merl segélyzők legalább 50 millióra tehető, miután az egész földművelő lakosság száma 165.200,000 főre megy, további 12,500 millió frank jó a fentebbi összeghez, mely most összesen 26,154 millió frankot tesz ki.

A mezei gazdaság által természetl, fentebb elősorolt összes termények, melyek közé a czékla-cukor, sör és pálinka mint nyersanyagok értéküknek csak 1/3 részével vannak beszámítva, éven-

A Liebig-Rumfort-féle eljárás is azon nehézségekben szenvedett hajtórést, a mely a vegytani szerek helyes arányának meghatározásával és a korpának a lisztel mindig egyenlő arányban történő vegyítésével össze van kötve. Ellenben a Graham-kenyér, a melyet mi dara-kenyérnek nevezünk, nem csak Amerikában, hanem Angliában, Németországban, Ausztriában, a Svájcban stb. csakhamar igen sok hely használatba jött. Jó forrásból tudjuk, hogy a magyar királyné is szereti.

Ennek készítéséhez főképp búzát használnak, noha más gabonafélék, mint rozs és törökbuza is nagyon jó, magára vagy búzával vegyítve. Ha lehetséges a magot előbb meg kell mosni és újból kiszáritani, mielőtt megőrlik. Az őrlés csak egyszerű darálás legyen; azonban a legtöbb embernek rozsléven a foga, nem kell nagyon durvára darálni. E dara-liszt, a mely mennél frissebb, annál illatosabb, langyos vizzel, minden élesztő, kovász, só vagy más vegyíték nélkül nem nagyon tömött tésztavá gyurandó, a melyet körülbelül egy óráig kissé meleg helyen állni hagyunk, aztán egyfontos nagyságu alakban jól béhevített kemencében teljesen kisütünk.

Az így előállított dara-kenyér legjobban megfelel mind az ép egészséges, mind a beteg ember táplálkozási szükségletének. Meg van benne a lehető legkevesebb átváltozott alakban a buzamag minden alkatrésze s ez okból, a mint említve volt, sokkal hasznosabb és értékesebb, mint a korpától megfosztott savanyu kenyér. A míg Bibra szerint a westfali pumpernikl-ben 6.70% és a közönséges nürnbergi kenyérben 6.54% siker, 0.59% só és 2% cellulava, a dara-kenyér 10.2% sikert, 4.5% sókat és 7% cellulát tartalmaz. A Graham-kenyér e gazdagsága sikerben, foszforsavas alkáliában és fa-rostban sokkal táplálóbbá és emészthetőbbé és olcsóbbá is teszi a kenyeret. A míg a finom, a savanyítás által felfuflasztott közönséges kenyér a szájjában könnyen apró, kemény csomócskákka alakul, melyeket ruganyosságuknál fogva a fogak meg nem dolgozhatnak, s a melyekre sem a nyál, sem a gyomornedv nem hathat kellőleg, mert nem sok izgató erőt képesek gyakorolni az illető idegekre, addig az édes dara-kenyér durvább minősége mellett jobban és tovább aprózható a fogak által, s a lisztben, mint finom válaszfalak áthuzódó farostok a nyál és gyomornedv elválasztására, s át-

kint 26.585,800,000 frankot jövedelmeznek, a gazdászok számára tehát csak 431.800,000 frank marad vállalati nyereségül.

Igaz, hogy a legtöbb országban csak 2 1/2—3%-os tőkekamatok számítanak és így a vállalati nyereség a beruházási- és munkálati tőkének körülbelül 1 1/5—2%-ára emelkedik.

(Vég. köv.)

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, aug. 5.

— **Hátralékban levő t. előfizetőinket** kérjük, méltóztassanak az illető összegeket hozzánk mihamarabb beküldeni.

A „Kol. Közl.” szerkesztősége.

— **Ünnepélyes megnyitás.** Lovódenk elkészült s vasárnap fog ünnepélyesen megnyitani. Az id. választmány e napot minden tekintetben ünnepélyese kívánva tenni, gondoskodott olyan mulatságokról, mely az egybegyűleendő közönségnek szorakozást, élvezetet fog nyújtani. A megnyitási ünnepélyen kívül lesz ebéd, zeneestély és tuzjáték, persze mindez némi belepti díjért. A zeneestélyen Pongracz zene-társulata fog közreműködni. Az ebéd pedig közösen terlik és hölgyek részére rendeztetik.

— **A belvárosi gyermekert** és elemi iskolában az oktatás csutortőkön ismét megkezdetik, mely rövid időre a cholera miatt felbennagyatott. Hasznos és gyermekeink nevelésében pótolhatlan intézetünk felhívására a szülők vajha engednek gyermekeiket részt venni a napi oktatásokban.

— **Hymen.** Jankó Vincze jeles gépészünk szeretetre méltó leányát Róza k. a.-nyit tegnap reggel 8 órakor vezette oltárhoz Leitner Zsigmond krasznai gyógyszerész; az esketési szertartás után, mely a piaci templomban ment vége, a boldog pár s a nászvendégszoru a nemzeti szállodába gyűlt egybe barátságos reggelire, a boldog ifju házások d. e. 11 órakor már elutaztak. Aldást a szép frigyre.

— **Tűz a bécsi világiállásban.**

A kiállítás udvarán levő elszászi parasztház az éjjel kigyuladt, s tökéletesen leégett. Ezer szerencse, hogy a vészedelem terjedését meg lehetett akadályozni, s a név épület nem esett áldozatul. Az elszászi parasztház egyike volt a legcsinosabb és jellegzetes épületeknek. Egyik feltűnő nevezetességét az képezte, hogy a benne kiállított búzak mellé oda volt jegyezve: melyik csatateren termettek a szép kövér szemek. A tűz oka még nincs kiderítve.

— **Beküldetett.** „A nagy napok 1848-49” összeállította Hory Béla, kiadja Keresztesi Pál, ára 40 kr. o. é. A szépen kiállított füzet 102 oldalra terjed, s a szabadságharc eseményeit adja elő időszaki rendben. Ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

tala bővebb áthatására gépies izgatást idéznek elő. A fogak épen és tisztán tartására is a liszt e durvasága jobb hatással van, mint akármely fogpor.

A míg továbbá a gyomor és belek a közönséges savanyu kenyér tömött tartalmára csak kevésbé bírnak hatni s csak nehezen odább mozdítani, a mi gyakran gyomorerőgést, elnyálkásodást és dugulásokat okoz, a jól megrágható dara-kenyér, minthogy könnyen szétmállik, a gyomornedvnek és gyomor izmainak nagyobb behatást enged, surló és tisztító hatásával megakadályozza a gyomor és a belek elnyálkásodását s végül a legmakacsabb szorulást és azzal járó betegségeket minden veszély nélkül és sokkal könnyebben-érszieteti el, mint minden hajtószert és állóvet. (Klystir.)

A dara-kenyeret az egészséges ügy, mint a beteg ember nagyon jól emészti, sőt a kis gyermekeket is hozzá lehet szoktatni, mielyt a fogzáson tultek. E tápszertől tökéletesen s nagyon jól épülnek, ha a szükséges tejjel vegyítve kizárólagos eledelül kapják.

Nagyon tanuságos Magendie kísérlete, a mely szerint egy kutya 40 nap alatt megölögt, a mely kizárólag fehér buzakenyeret kapott enni, a míg egy másik kutya, a melynek korpás kenyeret adtak enni, ez idő alatt teljesen épen maradt.

Ezen kívül a dara-kenyernek sokkal kellemesebb, illatosabb ize van, mint a szokott módon készült legfinomabb kenyérnek, miről egy kísérlettel könnyű meggyőződni. Tehát izletesebb, táplálóbb, emészthetőbb és olcsóbb, mint a közönséges kenyér. Előnyei annyira szembeszökők és a ves kényserőség annyira ösztönzi a szenvedő és beteg emberiséget annak általános és feltétlen elfogadására, hogy valószínűleg nem sokára be fog következni a mit Poppenheim e kenyérről „Handbuch der Sanitätspolizei” című könyvének újabb kiadásában II. k. 793. l. mond: „A megrögzött szokás akadályozza ez egyetlen okszerű kenyér általános használatát; csak a vegetáriánusok képesek azt észszerűen méltányolni.”

— Ertesítés a belvárosi Fröbel-intézet ügyében. A járvány, mely városunkban pusztított, mulófelben lévén: a járvány-bizottság jóvá-hagyó véleménye s tekintélyes számu szülők óhajta folytán a belvárosi Fröbel-intézetben a szokásos eljárást csütörtökön auguszt. 7-kén újból megkezdendjük s félkérjük az illető szülőket, hogy beiratott gyermekeiket a mondott naptól kezdve pontosan bejárnai sziveskedjenek. Intézetünkben kétszerezett figyelmet fordítandunk a gyermekek egészségi állapotára s e célból az intézetet folyvást orvosi felügyelet alatt álland, míg más részről minél több szabad mozgás, hűvös termeknek tiszta léggel ellátása, a naphevetől, gyümölcs evéstől megóvás által igyekezendünk mindazt elhárítani, a mi a gyermekek egészségére ártalmas lehetne. Bendszeres foglalatosság és mértékletesség a legbiztosabb óvszerek. Egyszersmind tudatjuk, hogy intézetünkben még néhány hely betöltetlen lévén, ezekre művelt szülők gyermekei fölvétehetnek. E hó elteltével az elemi-iskola kezdő osztályába új növendékek nem fognak fölvétni. Kolozsvárt, augusztus 4-én 1873.

Szabó Enre, az intézet igazgatója.

— Égi tünemény. Püspökiből tudósítanak, miszerint ott a mult szombaton, az az m. hó 26-án rendkívüli természeti tüneményt észleltek. Ugyanis reggeli 6 óra tájban délnyugati irányból oly sűrű ködfelhő bocsátkozott a tájra és vonult északrai irányban el, hogy a mezőn dolgozók nem látták egymást. A köd nyomasztólág nehezedett az emberek tüdeire s valódi novemberi időt idézett elő. A ködfelhőn át pedig a kelő nap sugarai fehér szivárványt alkottak, melynek szokatlan és kísérletes színe a községi lakosokat ama hiedelemre vezette, hogy a világ vége elközeledik.

637—1873 tan. éln. sz.— Kimutatása a Kolozsvár sz. kir. városban uralgó cholera járvány állásának 1873-ik évi jun. 18-tól kezdve 1873 évi augusztus 4. este 12 óráig.

Helység neve Kolozsvár sz. kir. város	Lakosság száma	A betegség kintnapja	Ezekből		Jegyzés.
			meg- gyó- gult	meg- halt	
Julius 1. 1873.	26,382	19/6	10	137	751 256 358
Felek község	1	9/7	—	6	39 23 10
Összesen			10	147	6
Szapor- radt			27	147	6
Beteg ma- kintnapja			120	120	6

Medgyesi Tivadár,
h. polgármester.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasut menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:
Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4 órai menet Szebent, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot köti összes várakozás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszeben, Segesvár, Károlyfehérvár és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönné is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számithassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor. Deésről Szamosujvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Arszabály 30 font szabadpodgyászszal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza I-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza I. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deésig I. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárja-

val mértföldenként számíttanak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mftld egészbe számíttatik. Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemről gondoskodik, reméli további pártfogásait is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos,
gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Nyiltér.

[28—60]

Titkos betegségeket és tehetetlenséget (elgyengült férfierőt)

ugyszinte hugycsőszűköléseket, magkiömléseket gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett
Dr. Handler Mór
orvos- és sebészudor, szülész és szemész.
Rendel naponként: délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 órától 5-ig.
Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutca 13. szám, I-ső emelet 14. sz.
Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

231-Szám.
1873.

(895) 1—3

Építés ajánlati hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. közmunka és közlekedési ministeriumnak folyó évi július 23-án 8481 száma alatt kelt magas rendelete következtében — az Apahida-sz.-régényi államut II-ik szakaszon, Mocs és P.-Kamarás közti 3950 ööl hosszúra terjedő ut résznek — 116870 ft 61 krban engedélyezett pályamunkák biztosítása céljából, az alóli ut-építésvezetőség irodájában, folyó évi **augusztus 25-én** délelőtti 10 órakor kezdődőleg az összes munkáról — zárt ajánlati tárgyalás fog tartatni.

A helyreállítandó pályamunkák részletesen:

1-ör 493. ⁷⁵	kő-ölyni föld kiásása	1866 ft. 37 kr.
2-ör 888. ⁷⁵	kő-öl alapkövezet helyreállítása	3359 „ 47 „
3-ör 1066. ⁵⁰	kő-öl bányakő termelés és szállítása	21863 „ 25 „
4-er 888. ⁷⁵	kő-öl kavics termelése	9562 „ 95 „
5-ör 888. ⁷⁵	kő-öl kavics szállítása	76663 „ 57 „
6-ör 888. ⁷⁵	kő-öl kavics beagyazás- és hengerezése	3555 „ — „

Mind összesen a fenti 116870 ft 61 kr.

Az 50 kros bélyeggel ellátott zárt ajánlatban, az ajánlott vállalati összeg számmal és betűvel, valamint az ajánlattevőnek neve és lakása — tisztán kiirandó; — továbbá a fenti összeg után eső 5%-nyi bántpénz, — vagy valamely m. kir. pénztárnál letett, ugyanannyi összegről szóló nyugta — melléklendő; — és végül, határozottan megjegyzendő, hogy ő — az illető építési feltételeket teljesen ösmeri, és azoknak magát minden kifogás nélkül aláveti.

Ily módon felszerelt, és kellően lepecsételt zárt ajánlatok, a fenti kiirt tárgyalás megkezdéséig, az alóli építésvezetőséghez béküldendők.

A helyreállítandó pályamunkák műszaki művelete, és építési feltételek, az ut-építésvezetőség irodájában a rendes hivatalos órákban megtekinhetők.

Az Apahida Szász-Régényi államut építés vezetőségétől.

Mocson 1873-ik évi augusztus 1-sőén.

Ajánlat mintája.

Alóli ezennel nyilvánítom, hogy én, az Apahida-Sz.-Régényi államutépítés vezetőségnek Mocson, 1873-ik évi augusztus elsején 231. szám alatt kelt építés ajánlati hirdetményét, valamint az e tárgyra vonatkozó különleges és műszaki feltételeket olvastam, és teljesen megértettem, és hogy kész vagyok a kiirt, Mocs és P.-kamarási utrészen helyreállítandó pályamunkákat, az építési különleges, és műszaki feltételek pontos megtartása mellett . . . forint . . . kr-ban (betűvel is kiirandó) elvállalni.

Evégre, ide mellékelek bántpénzül 5843 ft 53 kr.

Kelt stb.

N. N.

A czim pontos leírása szükséges.

(892)

3—4

Cholera elleni véd-ingek

fő feladata az embernek magát meghülés ellen megóvni.

Hülés az alapja minden betegségnek.

A Cholera elleni véd-ing

a legbiztosabban megvéd, nem csak egyedül a Cholera, köszvény, csusz, megrögzött mell és tüdő, hurutos szenvedelmek és áltesti bajok ellen.

A Cholera elleni véd-ing

lágý, kellemesebb viselni mint a flanelt, és jó hatása minden orvosi egyetem által el-kell hogy ösmertessék

FÓRAKTÁR

Bogdán István urnál Kolozsvárt.

Ara egy férfi vagy női ingnek a fóraktárban 2 ft.

postán küldve 2 ft 20 kr.

Megrendelések pontosan eszközöltetnek, postai utánvétel vagy utalvány mellett. Kereskedőknek illő Rabatt adatik.

893 Sz. 20770. 1873. 1—3

694.

Pályázat.

Az alóli m. kir. pénzügyigazgatóság területén egy vám-segéd-tisztii állomás 500 forint évi fizetéssel és 100 ft évi lakpénzzel, esetlegesen szabad lakással megürülvén, annak betöltésére a pályázat ezenel kihirdetettik.

A pályázati kérvények — melyekben a szükséges minőségek, kiváltképen a vámkézelésben szerzett gyakorlás, és a hazai nyelveknek tudása kimutatandó — ezen hirdetménynek a Budapesti közlönybe első be sorolásától számítandó **három hét alatt** ezen m. kir. pénzügyigazgatóságnál benyújtandók.

A magy. kir. pénzügyigazgatóságtól. Nagy-Szeben 1873 július hó 22-én.

894 Sz. 24221. 1873. 2—3

894 Sz. 24221. 1873.

Pályázat.

A kolozsvári, bánffy-hunyadi, hidalmási, szamos-ujvári, deési, naszodi, besztercei, tekei, szász-régényi, maros-vásárhelyi, erdő-szt.-györgyi, székely-udvarhelyi, csik-szeredai, mocsai, tordai, felvinczi, gyergyó-szt.-miklósi, magyarlápósi és maros-ludasi adóhivatali kerületekben több adóbehajtó 2 forinttól 3 forintig terjedőapidij élvezete és a fuvar-költségek szabályszerű megtérítése mellett fog alkalmazásba vétetni, és alkalmaztatásuk eselleg állandósíttatni.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy sajátkezüleg írt és kellőleg felszerelt folyamodványait, koruk, tanulmányaik, eddigi foglalkozásuk, feddhetlen erkölcsi magaviseletük és nyelvmiserefük hiteles kimutatása mellett, jelen pályázatnak első hírlapi közzétételétől számítandó **négy hét alatt** és pedig, kik hivatalban nincsenek közvetlenül, kik pedig közszolgálatban vannak, illető előjáró hatóságuk vagy főnökeik útján ezen m. kir. pénzügyigazgatósághoz nyujtsák be.

A m. kir. pénzügyigazgatóság. Kolozsvárt 1872 július 29-én

720 Az 8—*

eredeti Greifer-féle varrógépek
Wheeler és Wilson Mfg. Co.-tól New-Yorkban

5 évi írásbeli jótállás mellett, teljesen fölszerelve máttól kezdve

65 ft. o. értékben;

továbbá

eredeti Howe-féle varrógépek

szabók, czipészek és szijgyártók számára

82 ft.

o. ért. árultatnak.

Teutsch J. B.-nél Segesvárt.

A valódi amerikai Wheeler és Wilson, egyedüli valamint a valódi merikaieredeti Howe-varrógépek raktára.

Utánzott amerikai varrógépeket, úgynevezett „Systemákat“ elvileg nem tartók.

Teutsch J. B. Segesvárt.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa dr O Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45. E pillanatban 1000-nél több beteg van kezelése alatt.

661 88—*

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér br. Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIRÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

könyvnyomdai munkákat.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes be-
tükkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos ivenk, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek,
baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

Felvállal könyvnyomdai munkát is.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve,
hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be. és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak**,
a **legszerűségesebb mintázatokból kész raktárt tart**, a meglévőket postafördültával, a szokatlan formájukat pedig a legrövi-
debb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

123—*

Gámán János örökösei könyvnyomdája.